

PASVALIETIS

LIETUVOS ATGIMIMO DEMOKRATINĖS JĖGOS REMIĄS LAIKRAŠTIS

Nr. 11 (15). 1991 m. liepos 31 d.

Filosofas K. Stoškus:

Nepriklausomybė be demokratijos nėra tikra nepriklausomybė

Tarp nepriklausomybės ir demokratijos politinis elitas nelinkęs manyti kokio nors ryšio. Jam atrodo, kad tai yra du skirtingi uždaviniai, kurie galėtų būti išspręsti vienas po kito. Kartais net susidaro įspūdis, kad antrojo uždavinio sprendimui elitas net neteikia didesnės reikšmės. Tarytum jis galėtų išsispręsti pats savaime. O jeigu to neatsitiktų? Ir tada, atrodo, nebūtų bėdos.

Deja, deja... Nepriklausomybė be demokratijos nėra tikra nepriklausomybė. Tai tik valdžios nepriklausomybė. O nuo jo iki visuomenės nepriklausomybės dar ilgas kelias. Žinoma, valdžia savo nepriklausomybę, savo laisvę, tiksliau sakant, savo galimybę savarankiškai veikti traktuoja kaip visų laisvę. Ji sukuria prievartinę ideologiją, "išaiškinančią" tokios nepriklausomybės "teisingumą", "demokratiškumą". Tokiai ideologijai nesunku "įrodyti", kad gera yra net tai, kas žmogui negera, o jeigu kur negerumų vis tiek išlenda, jie "paaiškinami" pikta priešų valia. Ką duoda toks "išaiškinimas" ir tokia "demokratija", dar nespėjome užmiršti. Tuo labiau, kad ji dar net nėra sunykusi. Totali-

tarizmas visur teberodo savo dantis. Po jokiais iškabomis jo neįmanoma paslėpti. Jis gali kalbėti visomis kalbomis, rengtis moderniausiais, patriotiškiausiais drabužiais. Tik naivūs žmonės ir lengvatikiai dėl tų persirengimų negali jo atpažinti. Suprantama, jo dažnai neįžiūri ir jau žmonės arba tipiškai tarybiniai noma-dai, išsaugoję gryną "politrukų" mąstyseną. Tačiau kiti aiškiai mato, ypač tie, kurie tebenešioja tos "demokratijos" randus savo protuose ir širdyse. Oi, kaip maudžia juos, tuos randus, kiekvienąsyk, kai pažeidžiamos piliečio ir žmogaus teisės!

Demokratija - tai iki kiekvieno asmens išplėtotą valstybės nepriklausomybę, įtvirtintą visuotiniu susitarimu, t. y. teisingais įstatymais. Savo kailiu turi žmonės pajusti nepriklausomybės vertę, kad ją gintų kaip savo paties gyvenimą. Iš to kyla demokratinės valstybės patvarumas. Valstybės piliečiui nepakanka žinoti, kad jo valstybė yra savarankiška. Jam būtina turėti galimybę pasinaudoti tuo savarankiškumu. Demokratija - žmonių savarankiškumo įkūnijimas valstybėje ir to savarankiškumo garantija.

Galiausiai juk ir pati nepriklausomybė tam tikru mastu yra visuomenės liberalizacijos bei demokratijos padarinys. Masinis judėjimas už Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą prasidėjo tik po represijų ir cenzūros panaikinimo, į viešumą išėjus pažiūrų įvairovei, suorganizuojus laisvesnius rinkimus. Kas mėgina nepriklausomybės atkūrimą atskirti nuo visuomenės gyvenimo demokratizavimo, tas stabdo ir demokratizavimą, ir nepriklausomybės atkūrimą.

Be komentarų

PAGAL "PARTINĘ" LINIJĄ

Aukščiausiosios Tarybos pirmininko pavaduotojas K. Motieka buvdamas Pasvalyje nerado laiko susitikti su rajono vadovais, deputatais, viršaičiais. Pasitenkino susitikimais su Sąjūdžio aktyvu ir visuomene.

KAS KAIP SUGĘBA

Jeigu įvairiuose masiniuose renginiuose "kovotojai" užsiima kol kas tik psichologiniu teroru, tai kolūkių priešininkai birželio 26 d. naktį Valakėlių kolūkyje sugadino vokiškas šienapjoves, išvartė ir supjaustė specialistų šiltnamius.

ORGANIZACINIO DARBO VIRŠŪNĖ

Vienos labai žymios politikės susitikime su kolūkiečiais dalyvavo net 18 rinkėjų bei 9 svečiai su ginkluota apsauga ir todėl nieko stebėtino, kad vėliau, iš aukštųjų tribūnos, buvo pareikšta - renginys praėjo labai gerai.

JONO ŽEMKALNIO POEZIJĄ PERSKAIČIUS...

Kodėl kitur menininkai tampa valstybės vadovais (pav... V. Havelas), o pas mus atvirksčiai - tik užėmus aukščiausią postą atranda savyje talentą.

GĖ-DAI

M. Burokevičius savo pranešime plenumė pasakė, kad tarp labiausiai "Tarybų Lietuvą" skaitančių rajonų yra ir Pasvalio rajonas (dabar jau, matyt, tikrai "panaikins" rajoną...).

NEAIŠKUMAS

"Gimtajame krašte" buvo paskelbti RTV sociologų surengtos apklausos duomenys, iš kurių seka, kad populiariausias politikas V. Landsbergis ir Sąjūdis. Ar galėjo būti kitaip, jeigu iš 4 sociologų 2 Sąjūdžio Seimo nariai (likę 2 prijaučiantys)?

Nuotraukoje: Pasvalio šaltinis.

J. Šavičiaus nuotr.

SAJŪDIS BĖGA IŠ SESIJOS

Teisingiau pasakius, bėga ne visi, priklausantys šiai deputatinei frakcijai, o sąjūdžio komjaunuoliai, pradędant G. Gegužinsku, R. Rastausku, Ž. Ramašausku, A. Bartuliu ir baigiant... S. Butkumi. O būta ir dėl ko bėgti (ir ne kartą, o du kartus), nes prisivirė košės gindami ir teisindami chuliganiškus veiksmus, įvykdytus birželio 15 d. Lietuvos ateities forumo renginio metu.

Padoriam žmogui būtų gėda, jeigu jo idėjas taip gintų. Turbūt labai nejaukiai pasijautė kunigas B. Urbonas ir gydytojas V. Jatkauskas, atsidūrę vienoje pusėje su šio farso globėjais, nes išėję iš salės šie garbaus amžiaus žmonės daugiau į ją nebegrižo. Radijo bangomis transliuota sesija pademonstravo visiems rajono gyventojams, kokia žema morale vadovavosi agresyvioji sąjūdžio dalis, savo veiklos forma pasirinkusi prievartą, nors ir tautinę.

Mūsų rinkta Aukščiausiosios Tarybos deputatė R. Rastauskienė renginio išvakarėse jau kalbėjo: "Aš žinau, kas LAF susirinkime bus kalbama", o V. Dovidavičius aiškiai pasakė: "Kiaušinių neatsinešime, bet pasakysime tvirtą ne". "Darbo" laikraštyje V. Dovidavičius ciniškai prisipažino, kad tai jis vadovavo trumpai kirptų berniukų orgijoms (jis yra rajono Sąjūdžio Tarybos narys), o R. Rastauskas, viršydamas savo įgaliojimus, V. Dovidavičių, kaip garbingiausią svečią, pasikviečia į rajono Tarybos sesiją.

Kaip žmonėse sakoma, nei sąžinės, nei gėdos. Nelieka jokių abejonių, kas šį gėdingą farsą birželio 15 d. režisavo. Kažin ar nuo to nebus galutinai sukompromituotas Sąjūdžio vardas, nes ir salėje likę šiai frakcijai priklausantys deputatai buvo ne kokios vidinės būsenos. Vieni nudelbę akis kėlė rankas prieš chuliganiškus veiksmus smerkiantį sprendimą, kiti (Z. Garšvienė) iš vis nebalsavo, tretieji (A. Kazlauskas) intensyviai rašė ir vaizdavo labai užsiėmusį darbą.

Kiekvienas žmogus, o tuo labiau deputatas turi teisę reikšti savo arba rinkėjų nuomonę. Jeigu tu pateisinsi viešosios tvarkos, visuomenės rimties, piliečių teisių ir laisvių, jų garbės ir orumo, pagaliau įstatymų pažeidimus bei jų vykdymo įkvėpėjus bei organizatorius, gali užimti ir tokią poziciją. Būtent įstatymų pažeidimo toleravimo padėtį užėmė ir J. Jasiūnas. Jo ranka pastoviai kilo prieš sprendimą, atmetantį prievartą, smurtą, chuliganizmą. Ranka kilo prieš, o akys įsmeigtos į žurnalą, nes gėdijosi pažvelgti į savo kolegas žemdirbius. Labai abejoju, ar dauguma "Ryto" kolūkių žmonių irgi taip mano, kaip jų rinktas deputatas.

Akstina šio klausimo svarstymui sesijoje davė policijos komisaras J. Kazakevičius. Vietoje to, kad saugotų viešąją rimtį, sutramdytų chuliganus, policijos šefas pasirinko munduro gynimo taktiką. Vis tik 22 deputatai pripažino, kad policija neapsaugo net savęs (iš jų atimtos guminės lazdos), o J. Kazakevičius

nesavikritiškai vertina savo darbą. Nežiūrint visų prezidiumo machinacijų teisybė vis tik nugalėjo. Pasmerktas chuliganiškas žaliukų elgesys, pažymėti Tarybos pirmininko pavaduotojo R. Rastausko įstatymo pažeidimai ir atšaukti net keturi prezidiumo neteisėti sprendimai.

Bet tai dar ne viskas. P. Blažys pareikalavo iš Sąjūdžio vadovų (G. Gegužinsko ir R. Rastausko) atsakyti į jam nepagrįstai mestus kaltinimus rajono spaudoje. Kadangi atsakymo nebuvo, P. Blažys perskaitė pareiškimą, jog nesutinka su rajono Sąjūdžio vykdoma politika ir pasitraukia iš jo gretų. Blaiviai mąstantys žmonės palieka ne tik TSKP, bet ir Sąjūdį, nes jie pamatė ultrakairiųjų ir ultradešiniųjų veiklos metodų sutapimą.

Bet ir tuo sąjūdiečiams nemalonumai dar nesibaigė. Apylinkių viršaičiai pateikė paklausimą, kodėl Pasvalio miesto merijoje, kurios teritorija nusitęsusi viso labo 4 kilometrus, yra net dvi lengvosios automašinos. O kai kurios apylinkės neturi nei vienos, nors jų atstumas dešimteriopai didesnis. Niekas dorai negalėjo paaiškinti, kodėl taip yra, nors valdytojas tvirtino, kad "Niva" gauta per "blatą". O Tarybos pirmininkas A. Matulas mašiną naudoja išvykoms į kolektyvinį sodą.

Deputatai buvo principingi ir tvirtinant kontrolės grupės vadovą S. Lapinską, kurio kandidatūrą atmetė valstybės kontrolierius K. Uoka, R. Rastauskas, A. Bartulis įrodinėjo, jog reikia paklusti centro

diktatui, ir siūlė jiems priimtina L. Pakalniėnės kandidatūrą, bet dauguma savo nuomonės nekeitė ir dar kartą šį postą patikėjo jau ankstesnėje sesijoje paskirtam S. Lapinskui.

Taigi per vieną sesiją kiek atsisikleidė mūsų gyvenimo piktžaidžiai. Gal žmonės žino jų ir daugiau. Valstybės kontrolierius K. Uoka savo laiku prašė informuoti apie buvusių nomenklatūrininkų juodus darbelius. Esamų nomenklatūrininkų veiklą derėtų atskleisti dabar, laiku, o ne tolimoje ateityje. Nuo to Lietuvos kelias į demokratinę, teisinę valstybę tik palengvėtų.

Jonas ASTRAVAS

Nuo redaktoriaus. Be šios apžvalgos, spausdiname sesijoje pasakytą R. Butėnienės kalbą

DIDŽIAUSIA KLaida - KURTI PRIEŠIŠKUMĄ

"Pasvaliečiai" prašant mano kalbos rajono Tarybos sesijoje teksto, pamąsčiau, kad įnirtingiems mano politiniams priešininkams nauja gal bus tik tai, kad iki šiol nesispausdinau šiame laikraštyje.

R. BUTĖNIENĖ

"Greta valdžios vyrų ir organizacijų atsirado kita visuomeninė organizacija, išdrįstanti net tarti savo žodį, ko reikia ne tik šiandienai, bet ir tolimesnei atečiai. Ši visuomeninė jėga gali padėti, patarti, ben-

Antipatriotinė Šerloko Holmsso logika

DAR VIENA HIPOTEZĖ PASLAPTINGOJE ARBERTO ŠIMENO ISTORIJOJE

Trečiasis atkurtos Lietuvos Respublikos ministras pirmininkas Gediminas Vagnorius iškilmingojoje šių metų kovo 11-osios Aukščiausiosios Tarybos sesijoje užtikrino, kad "...Vyriausybė yra ryžtinga, gali ir žino, kaip trumpiausiu laiku pakeisti ekonomiką, visuomenės gyvenimą" ("Lietuvos aidas", 1991, Nr. 51).

Kol kas dar sunku patvirtinti tą ministro pirmininko ir jo kabineto "galėjimą" bei "žinojimą" - per mažai vandens nutekėjo Nerimi po šios Vyriausybės vadovų prisiekdinimo tragiškąjį sausio 13-osios rytą, tačiau ryžtingumo iš jų tikrai neatimsi. Ypač ryžtingai tyliama, kodėl ministras pirmininkas neatsistatydino grįžus pradingusiam jo pirmtakui Albertui Šimėnui, nors sausio 13-ąją tai padaryti buvo šventai prižadėta ir deputatams, ir visai Lietuvai.

Šių eilučių autorius įvairiom

progom net du kartus savo klausimais bandė "atverti" patį Gediminą Vagnorių, bet abu kartus nepavyko sulaukti tiesaus atsakymo. Tyli (iš baimės? iš patriotizmo?) arba išsisukinėja nuo tiesių atsakymų ir daugelis labai atsakingų tų dienų įvykių liudinkų ir aktyvių dalyvių.

Dar daugiau. Vos tik pabandė Respublikos žurnalistai ("Gimtas kraštas", "Lietuvos rytas", "Respublika") kiek nuodugniau panagrinti su Alberto Šimėno dingimu ir atsiradimu susijusias paslaptis, valstybės laikraštis "Lietuvos aidas" net dviejose publikacijose trenkė jiems neobolševikinį atkirtį, o vienoje iš jų Aukščiausiosios Tarybos apsaugos skyriaus viršininkas Artūras Skučas (1991 m. kovo 22 d.) pagrasino kolegoms žurnalistams prokuratūra. (Po to neteko amo net "Respublikos" dienraštis, nors buvo prisiekęs savo skaitytojams tęsti tos sujauktos istorijos tyrinėjimus).

Visa tai apmąsčius ir buvo

nuspręsta "Politikos" žurnale sugrįžti prie trečiojo premjero "ištakų", pabandyti iš kitos, kiek neįprastos pusės prisiliesti prie tos paslaptingos Alberto Šimėno dingimo ir atsiradimo bylos, kuri vis dar prisimenama - tebeabejojant paskelbta oficialiaja versija - ir skaitytojų laiškuose redakcijai, ir žurnalistų susitikimuose su visuomene...

"I DARBA, O BROLI!" - tariau sau, ir apkroviau rašomąjį stalą savaitėmis sunkiai rinktais su ta byla susijusiais dokumentais, užrašais, laikraščio iškarpomis. Ir staiga dar nė karto neprivatizuotame savo bute pajutau kažką esant. Taip, pačioje garbingiausioje vietoje, prie židinio (tfu, prie radiatoriaus!), sėdėjo pats anglių literatūros klasiko Artūro Konan Doilio detektyvinių kūrinių herojus, seklys mėgėjas Šerlokas Holmsas.

- Aš Jūsų paslaugoms, sere... - pasakė jis kimiu balsu, net neišleisdamas iš dantų bjauriai

dvokiančios pypkutės. - Nors ir nekviečiau tamstos, - pasakiau kiek suirzęs, - tačiau jei gerbiamašis atsiradote, gal patvirtinsite "Lietuvos aidą" versiją, kad čia jokio detektyvo nebuvo?

- Detektyvas prasideda ten, kur nutylima dalis tiesos, - filosofiskai ištare Šerlokas Holmsas ir pridūrė paslaptingu balsu. - Tą naktį Albertas Šimėnas neturėjo gyvas sugrįžti...

Po ilgesnės pauzės, supratęs, kad aš ilgam netekau žado, paslaptینگasis svečias paaiškino:

- Ir ponas Vytautas Landsbergis, ir ponas Gediminas Vagnorius nebūtų taip drąsiai žadėję sugrąžinti ministro pirmininko postą Albertui Šimėnui, jeigu jie nebūtų žinoję, kad anas gyvas jau nebesugrįš...

- Jūs manote, kad tiedu Lietuvos patriotai?!... - pagaliau atgavęs kalbos dovaną, nutraukiau Šerloką Holmsą.

- Aš nieko nemanau... - sustabdė ir jis mane. - Jie (gal tiksliau - pirmasis) buvo gavę kaip tik tokią patikimų asmenų informaciją.

dradarbiauti, gali ir kritikuoti. Tai neįprasta, kai kam rodosi net grėsminga. O išties tai vienintelis kelias į demokratiją. Jei Respublikos vadovybėje imtų viršų jėgos, negalintios pakęsti jokios kritikos, jei būtų mėginama vienpusiškai nuteikinti žmones, slopinti (...), užčiaupti burną - tai žengtume didelį žingsnį atgal kaip Respublika ir kaip visuomenė. Esu įsitikinęs, kad nugalės bendradarbiavimo dvasia, pripažįstanti kitą nuomonę. Visuomenė be jokios kritikos - tai pasmerkta visuomenė".

Vytautas Landsbergis, 1988 m.

Tų žodžių Vytautas Landsbergis nebepasakė 1990, 1991 metais, gimstant Lietuvos Ateities Forumui. Jei būtų pasakęs, šiandien nereikėtų Pasvalio deputatams sesijos. Iš šalies žiūrint, man atrodo, kad joje daug procedūrinių debatų, neesminių ginčų, mažai kalbama apie esmę. Į esmę aš žiūriu šiek tiek kitokiu aspektu, negu čia pateikta svarstymui.

Gerbiami Sajūdžio frakcijos deputatai, Jūs tikriausiai dar prisiminate 1988 m. rugsėjo 28-osios LLL mitingą Gedimino aikštėje, išvaikytą milicijos lazdomis. Atsivertus tų dienų "Atgimimo" laikraštį, atkreipiau dėmesį į štai ką: vertinant įvykį kompartijos plėnyme, Antano Terlecko mitingą gynė ir tuometinę valdžią apkaltino tas pats profesorius B. Genzelis. Tada, gindamas Terlecką, jis pasakė: "Mes neįturime ateiti su išankstine nuostata, ką išklausti ir ko neįklausti. Jei kalba nestandartiškai, neleisti jam kalbėti." Baigdamas kalbą, Sajūdžio in-

iciatyvinės grupės narys B. Genzelis pasiūlė atsistatydinti R. Songailai. Pirmasis Lietuvoj viešai prabilo prieš senąją partokratiją! Likimo ironija: ar galėjo jis nujausti, kad būtent tos pačios LLL vyrukai užkiš burną jam pačiam, ir pasitiks šūkiais "Pakart Genzelį", o į ausį, kad nebūtų kas liudija, grasinimą AT deputatui, tyliai pasakys: "Aš vistiek tave pakarsiu, ir su malonumu!" Kas tai?

Pirmajame Sajūdžio suvažiavime tada dar būsimasis deputatas Algirdas Patackas savo kalbą pavadino "Neišduokime". Tada Patackas pasakė: "Vis labiau įsigali politiniai šūkiai. Ši kova grąšo atsisukti prieš žmones - ateistus, okupantus, kitataučius, kitamanius. Šioje kovoje mūsų laisvė virs nelaisve kitiems, mūsų meilė Tėvynei virs neapykanta svetimiems. Kova dėl laisvės gali virsti politine kova dėl valdžios." Skaitau "Šiaurės Atėnuose" to paties Algirdo Patacko, jau deputato, išvedžiojimus apie Justiną Marcinkevičių ir klausau: kodėl deputatas Patackas pamiršo sajūdininko Patacko įspėjimą neišduoti? Kas išdavė Sajūdžio idėją? Ar ne teroristinius aktus Lietuvoje palaikantys? Kam to reikia, Lietuvos nepriklausomybei? Ne. Kova dėl laisvės jau virto politine kova dėl valdžios.

Tai, kas vyko Pasvalyje, - tik vienas epizodas iš dešimties panašių įvykių serijos Lietuvoje ir neuždrausi bent kiek mąstantiems žmonėms suvokti, kad tai pakartoja 1919-20 metus Rusijoje, kur bolševikai savo atėjimą į valdžią pradėjo susidorojimu su buvusiais bendram-

inčiais ir kitom politinėm partijom? O kai senas žmogus, pamatęs ant LLL nario rankos tatuiruotę toje pat vietoje, kur esesininkai būdavo išsitatuiravę raides "SS". jis su pasibaisėjimu kalba apie šitokius žaidimus.

Tai kas gi atsitiko tą dieną, kai aptarę įvykį su A. Kazakevičiumi ir Vidaus reikalų ministerijos atstovu pavakary redakcijoje sulaukėm šiandien svarstomo pikto pareiškimo? Manau, kad tai manevras nukreipti dėmesį nuo šitokių dalykų organizatorių. Gynyba puolimu. O neseniai tie patys vyrukai siautėjo Anykščiuose, yra nuotraukos, žinomos pavardės, anykštėnai jiems kelia bylą. Tarp jų yra sėdėjusių net už politiką...

Niekada gyvenime nebuvau taip pažeminta, įskaudinta, kaip tą valandėlę, kai Vilniaus universiteto profesorius Aukščiausiosios Tarybos deputatas vejamasis iš susirinkimo salės, o aš negaliu sau leisti tēksti antausio jį įžeidinėjančiam jaunuoliui. Jaučiau baimę ne už save - atsakomybę už sukrėtus paprastus kaimo ir miesto žmones. LLL pasiūlyti vyrai tik ir laukė preteksto pradėti muštynes ir man labai gaila, kad salėje nepasirodė pareigūnas, kuris būtų priėjęs prie nagus išskėtusio virš deputato galvos jaunuolio ir bent įspėjęs. Aš suprantu, kad policininkams ne naujiena, kai pažeidėjas nuplėšia uniformos rankovę, išplėšia iš rankos lazda, bet paprastiems pasvaliečiams šitas siautėjimas sukėlė siaubą. Labai prašau deputatų - vardan savo pačių vaikų ir

anūkų ateities - griežtai pasmerkti chunveibinizmą Lietuvoje. Kol dar jūsų pačių nepradėjo karti.

O gal mūsų naujieji politikai supras, kad didžiausia klaida palaikyti viešai įžeidinėjančius visuomenę ir tuo kurti priešišumą sau, o ne opozicijai.

PSICHOLOGINIO KARO FRONTUOSE

Pasibaigus tokiai "karštai" sesijai liepos 22 d. neliko abejingas ir valstybinis laikraštis "Lietuvos aidas".

"Pasvalys. Penktadienį rajono Tarybos sesija, sukviesta rajono Tarybos deputato LDDP vietinio lyderio J. Budrevičiaus iniciatyva, antrą kartą (šienapjūtės metu!) bandė išsiaiškinti birželio 15 dienos incidentą tarp Ateities forumo ir pasvaliečių".

"Lietuvos aidas" inf.

Pasirodo, kad:

1) sesijas gali sukviesti vienas deputatas.

2) "Lietuvos aidui" labai rūpi šienapjūtė (!)

3) birželio 15 dieną įvyko "incidentas" tik tarp Ateities forumo (Genzelis, Ražauskas, Albertynas) ir šimtų (visų!) pasvaliečių (pasiukuklino pridėti "ir panevėziečių").

4) "Lietuvos aidas" nežino, kad sesijoje išsiaiškinta.

5) J. Gebelsas nusinuodijo, bet jo idėjos nemarios.

V. RIMŠA

- Kuo galite pagrįsti šį teiginį?

- Ypatinga Lietuvos, kaip beirstančios Tarybų Sąjungos forpostas, padėtimi. Čia, o tiksliau - Vilniuje, o dar tiksliau - Aukščiausiojoje Taryboje, yra susikryžiaję mažiausia dviejų stambių šalių galingų žvalgybų žvilgsniai. Naivu būtų kitaip manyti...

- Gerai, bet koks gi jų ryšys su teikiama Landsbergiui informacija? - Vėl nekantriai nutraukiau Šerloką Holmsą.

- Tiesioginis... - ramiai pastebėjo svečias ir dar pridūrė: - Ir vienos, ir kitos šalies žvalgybų rezidentais Vilniuje tegali būti tik artimi Vytautui Landsbergiui žmonės. Kitaip - velniams jie būtų reikalingi! O jų - kiekvieno atskirai - pateikiama Lietuvos vadovybei, kaip ir savo tiesioginiams bosams, informacija gali sutapti. Taip atsitiko ir šį sykį...

- Nekalbėkite mįslėmis, pone Holmsai! - pasipiktinęs pašokau nuo kėdės.

- Taigi, - nekreipdamas dėmesio į mano pasipiktinimą tęsė pašnekovas ir po geros pauzės

pakartojo anksčiau pasakytą teiginį: - Tą naktį Albertas Šimėnas neturėjo gyvas sugrįžti. Ir štai kodėl.

Čia Šerlokas Holmsas, motelėje man ranka vėl sėsti į savo vietą, atskleidė abiejų šalių žvalgybų slaptuosius tikslus. Pasirodo, ir vieniems, ir kitiems tą sausio mėnesį (ir net anksčiau) būtinai reikėjo Lietuvoje kraujo. Vieniems - kad sustiprintų Lietuvos Respublikos superradikalų pozicijas bekompromisinėje jų kovoje su Kremliumi ir tuo paskatintų greitesnį TSRS suirimą, o kitiems - kad priverstų TSRS prezidentą Michailą Gorbačiovą galutinai prisivartuoti prie reakcionierių ir savo autoriteto likučiais kuo greičiau sustabdyti tolimesnius demokratijos žingsnius šalyje - kartu ir TSRS griuvimą.

Dar anksčiau, nepajėgiant išprovokuoti šiaurietiško charakterio lietuvių masinėms pjautinėms, buvo bandoma suteikti politinį skambėjimą Romualdo Ozolo sūnaus nužudymui - ne-

(Nukelta į 4 psl.)

Miniatiūros apie pasipiktinimus

Sėdi L. Šimoliūnas prie vestuvinio stalo. Veikia tą patį, ką ir visi. Girdi, kad kaimynas ragina ištuštinti dar vieną stiklinę alaus. L. Šimoliūnas pakelia galvą, pažvelgia drumzlinomis akimis į aplinkinius ir pasipiktinusi balsu tvirtai ištaria:

- Jeigu tai... ik... Pauros alus - negersiu! Jeigu... ik... Kripaičio - bbbūtina!

Pasipiktino Matulas, išgirdęs, kad apylinkių viršaičiai nori gauti vieną valdišką mašiną iš miesto merijos, sėdo į ją ir nuvažiavo gerai žinomą keliu - į kolektyvinį sodą statyti savo namello.

Rajono sesijoje imta svarstyti, ar rajono Tarybos pirmininko pavaduotojas neviršijo savo įgaliojimų. Tuo labai pasipiktino R. Rastauskas ir išvedė frakciją iš salės. Tada ėmė piktintis deputatai ir klausinėti vienas kitų:

- Kieno ši frakcija: R. Rastausko ar Sajūdžio? O gal tai tas pats?

Matulas ruošiasi perkvalifikacijai. Kartoja lotynų kalbos žinias ir netgi varto knygelę "Lotyniški posakiai ir sentencijos". Jo akys užkliūva už eilutės "Barba non facit philosophum" (Barzda filosofu nepadaro). Matulas nuoširdžiai pasipiktina ir garsiai taria:

- Na, ir nesąmonių tie romėnai prigalvojo. Aš su barzda ir Landsbergis taip pat. Be to, mano draugas Gintas bei Abišala, daugybė kitų politikų irgi barzdas nešioja. Net Karlas Marksas buvo barzdotas!

Ištare paskutinį sakinį ir susimąstė...

Antipatriotinė Šerloko Holmsio logika

(Atkelta iš 3 psl.)

pavyko, todėl sausio 12-ąją abiejų šalių žvalgybų rezidentai kaip susitarę nukreipė savo žvilgsnius į Albertą Šimėną. Ir vienu, ir kitu nepatenkino visiškai netikėtos ir nepaprastai aktyvios naujojo ministro pirmininko paieškos tiesioginių ryšių su Michailu Gorbačiovu taip ilgai tų abiejų žvalgybų kurtai Lietuvos krizei situacijai spręsti taikiomis priemonėmis. Todėl Albertas Šimėnas turėjo mirti. Koks čia būtų buvęs vienos ir koks kitos žvalgybos indėlis - kol kas paslaptis. Labiausiai tikėtina, kad vieni būtų likvidavę, o kitiems kalnę suvertę.

Šerlokas Holmsas dėstė ramiai, neskubėdamas, tarsi kalbėdamas tik su savimi, todėl vienos ilgesnės jo pauzės vidury nebeiškenčiau ir burbtelėjau ironi-

škai:

Betgi Šimėnas nemirė. Nejaugi jis sugebėjo apgauti net dvi neeilines žvalgybas?

- Ne dvi, o tris... - be garso nusijuokė keistasis svečias. - Kertu lažybų, kad jo ryžtingumas padėjo atsistatydinti ir Lietuvos saugumo departamento generaliniam direktoriui Mečiui Laurinkui. - Ir jau rimtai tęsė: - Šimėną išgelbėjo alpinisto nuojauta. Kąkada drąsiai kopęs net į šešių kilometrų viršukalnes, premjeras ir dabar instinktyviai pajuto mirties dvelkimą... Paskaitykite sausio 13-osios Aukščiausiosios Tarybos vakarinio posėdžio stenogramą, tiksliau - grįžusio iš pabėgimo Alberto Šimėno kalbą deputatams. Čia rasite tai, ko nėra kitose, jau suredaguotose jo kalbose, - ir apie apsaugos nepatikimumą, pa-

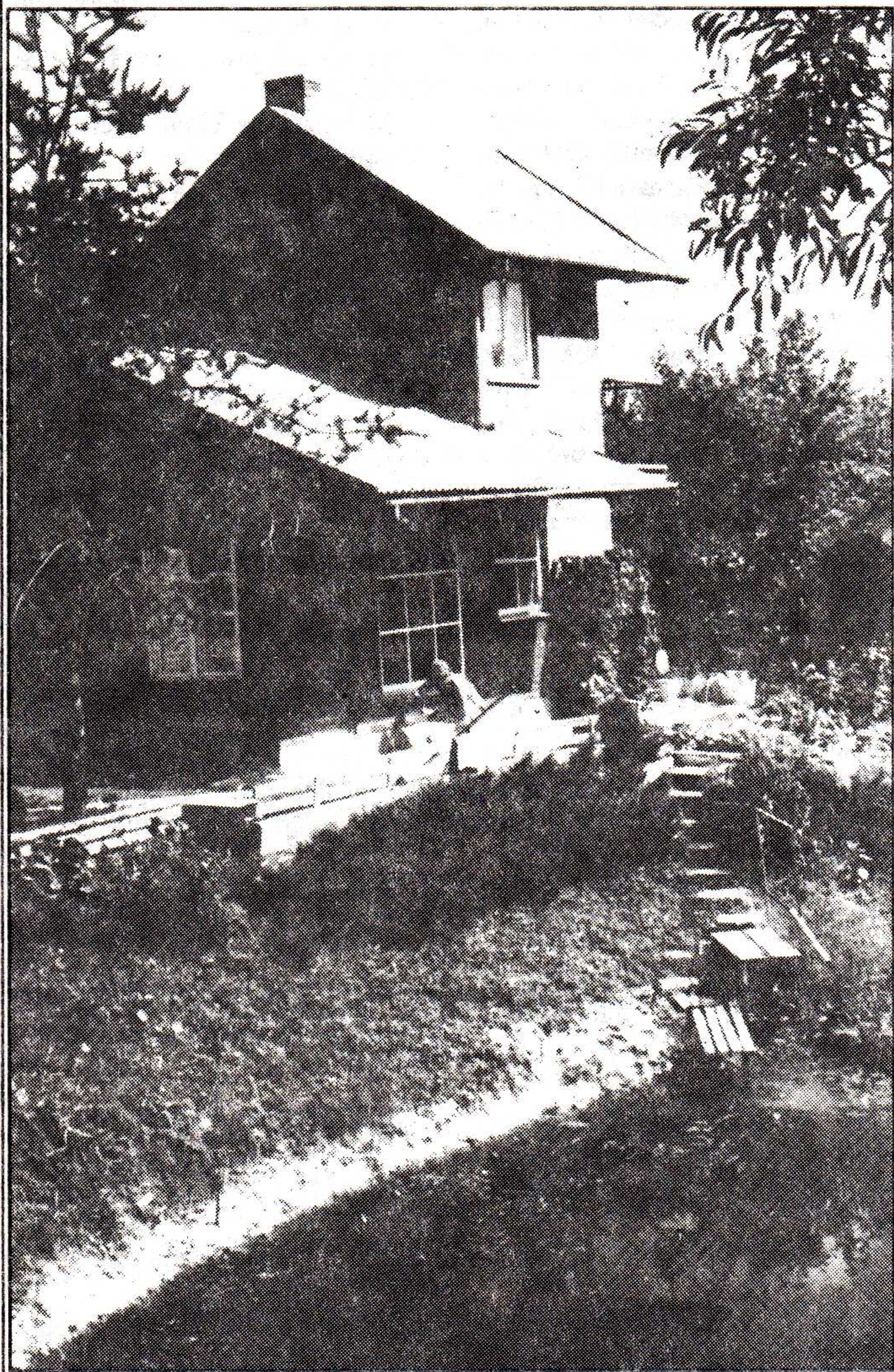
keistą vairuotoją, ir apie kažkieno nenorą sujungti pokalbį telefonu su Aukščiausiosios Tarybos pirmininku, ir apie įtartina vieno piliečio pasiūlymą nuvykti nurodytu adresu, ir pan... Todėl Šimėnas ir išsikvietė savo draugą su "Žiguliais", todėl ir pabėgo iš Turniškių su šeima. Gal ir nebūtų pasprukęs nuo patyrusių žvalgybininkų, jeigu prie Vilniaus televizijos bokšto staiga nebūtų prasidėjusios žudynės. Taip trokštamo kraujo jau užteko visiems - per akis, ir Alberto Šimėno mirtis nebeturėjo anksesnės prasmės. Tačiau to nežinojo Aukščiausiosios Tarybos vadovybė, todėl Vytautas Landsbergis, kaip prisipažino vėliau per TV visai Lietuvai pats Šimėnas, ekspremjerui sugrįžus buvo labai susijaudinęs ir net bandė jį įtarti padėjus perversmo organizatoriams.

- Pone Šerlokai Holmsai! - net drebėdamas iš pasipiktinimo iškošiau pro dantis. - Nors sunku iš tamstos tikėtis patriotinių jausmų Lietuvai, tačiau...

- Logika negali būti patriotinė ar antipatriotinė... - pasakė svečias ir dar pridūrė: - Jeigu tokie jautrūs patriotai esate, aš galiu jums paneigti anksčiau pasakytas savo mintis. - Ir be garso nusijuokė išnykdamas.

O aš ilgai dar sėdėjau ir mažiau jau apie tuos laikus, kada nepriklausomoje šalyje nepriklausomi žurnalistai panorėję galės be jokių kliūčių susipažinti net su pirmine didesnių ar mažesnių komisijų tyrimų medžiaga ir be jokių išsisukinėjimų ar nutylėjimų gauti atsakymus į visus savo pateiktus klausimus. Tada tikrai nereikės kviesti į pagalbą šerlokų holmsų ir jų antipatriotinės logikos.

P. MASILIONIS "Politika"

Nuotraukoje: Saulėtoji sodininkų vasara.

Ž. Pranausko nuotr.

AR TEKS KLAIPĖDAI ARZAMASO LIKIMAS?

Šią siaubingą katastrofą prisiminti neatsitiktinai. Naktį iš birželio 26 į 27 d. "Draugystės" geležinkelio stotyje nuo bėgių nuriedėjo du vagonai su iš Vokietijos pargabentais sprogmenimis. Krovinys, priskiriamas 24-ai pavojingumo kategorijai (ačiū Dievui), laimingai sustojo priešais stoties administracijos pastatą. Apie vidurnaktį į avarijos vietą atvykę SA majoras ir civiliais rūbais vilkįs pilietis pareikalavo, kad jokie vagonų pakėlimo darbai iki ryto nebūtų vykdomi. Nors geležinkeliečiai ir labai stengėsi, karininko perkalbėti nepavyko. Kaip papasakojo viena norėjusi likti nežinoma stoties darbuotoja, avarijos priežastis - sąstatus aptarnaujančių geležinkeliečių aplaidumas. Jie užmiršo iš po ratų ištraukti stovėjimo kaladę, tad ši, pradėjus stumti vagonus, ir nusuko ratus nuo bėgių. Patys kaltininkai šį įvykį aiškino kitaip - esą viskuo kalti kariškiai. Ši avarija galėjo turėti rimtas pasekmes: jei geležinkeliečiams būtų pavykę įkalbėti kariškius tyliai ir greitai pastatyti vagonus ant bėgių ir paleisti juos važiuoti toliau, maždaug už 30-50 kilometrų, važiuojant dideliu greičiu, vagonai būtų nugriuvę nuo bėgių ir nuo sutrenkimo sprogę. Ta pati darbuotoja paaiškino geležinkeliečių kalbas taip: "Į darbą darbininkai atvažiuoja "gatavi", liežuvius vos beapverčia. Į nuolatinį girtavimą ir įvairias "išdaigas" stoties vadovybė žiūri pro pirštus". Gegužės mėnesį iš Vokietijos buvo pargabentas slaptas krovinys: tarp vagonų su įprasta ginkluote buvo sustatyti vagonai, prikrauti bran-

duolinių galvučių. Paslaptį "išdavė" patys kariškiai - pamatę, kaip geležinkeliečiai lyg velykinius kiaušinius nuo kalniuko ridinėja vagonus su mirtį nešančiu kroviniu, susiėmę rankomis už galvų rėkė: "Ką jūs darote? Nuo sutrenkimo jos (branduolinės galvutės) gali sprogti, o jei sprogs, tai nei Klaipėdos, nei Kretingos su Palanga nė žymės neliks!"

Geležinkeliečiams tokie įspėjimai - nė motais. Ačiū Dievui, viskas baigėsi laimingai. O jei tie du vagonai vis dėlto būtų važiuavę toliau ir nugriuvę? "Politikieriai" iš to būtų padarę didelį skandalą ir viskuo apkaltinę Sovietų Armiją, net neįtardami (ar nenorėdami įtarti), kad kalčiausi - mūsų "gatavi" geležinkeliečiai.

Sovietinės ginkluotės išvežimas iš Vokietijos baigsis dar negreitai, o ir paslaptinių krovinių netrūks. "Gatavi" geležinkeliečiai ir toliau nuo kalniuko ridinės vagonus, kol... Ne, nenoriu būti nelaimės pranašu. Gal pakels savo sėdmenis nuo ministerinės ar valdininkiškos kėdės tie dėdės, kurie atsako už pervežimų geležinkelių saugumą, ir malonės apsilankyti visų užmirštame užkaboryje "Draugystės" geležinkelio stotyje.

Darius ANUŽIS
"Mažoji Lietuva"

SPAUSDINAME ĮVAIRIAS
NUOMONES, NEBŪTINAI
SUTAMPANČIAS
SU REDAKCIJOS NUOSTATOMIS

Redaktorius
V. Rimša

Leidėjas: laikraščio taryba. Ofsetinė spauda 0,5 spaudos lanko. Tiražas 2000 egz.

Rinko ir spausdino "Varsos" spaustuvė, 235319 Panevėžys, Beržų 52.

Redakcijos adresas: 235250 Pasvalys, Vilniaus g. 5, telef. 5-13-75.

SL - 654

Nr. kaina 30 kap. Užsakymo Nr. 3216